

VOORWOORD

HENDRIK CONSCIENCE EN DE VLAAMSE DEMOKRATEN: UND DOCH EIN ENDE

Lezers die dit tijdschrift voor het eerst lezen, zullen meteen de hele jaargang moeten inhalen. In dit nummer publiceren we immers een tweede en een derde deel van artikels die in de vorige nummers werden aangesneden. Artikels in meer delen zijn ongebruikelijk in academische tijdschriften. De regel schrijft eerder korte artikels van ca. 6 000 woorden voor. WT publiceert bijdragen die ‘bij voorkeur niet meer dan 8 000 woorden’ tellen, zo vermelden de auteursinstructies.¹ Maar die regel verlaat de redactie graag als er interessante stukken worden aangeboden die langer zijn dan 8 000 woorden en soms zelfs een veelvoud daarvan. Geschiedenis is nu eenmaal een wetenschap die niet alleen verklaringen aanreikt voor de loop van het verleden, maar dit verleden ook vertelt in de vorm van feiten, anekdotes, verhelderende bijzaken en verhalen die te mooi zijn om ze aan de lezer te onthouden. Dat laat zich niet altijd in een keurslijf van een paar duizend woorden wringen.

Dat het derde deel en laatste deel van de geschiedenis van de Vlaamse Democraten (VD) geen apotheose zou worden, werd middels een *spoiler alert* aan het eind van het eerste deel al duidelijk gemaakt. Hoe slecht het afloopt, beschrijft Edi Clijsters in dit nummer. VD-frontman Daniël Deconinck werd uit de Volksunie (VU) geschorst op 20 februari 1965 (en dus niet 1960 zoals ik schreef in mijn vorige voorwoord. Dat dit mijn geboortedatum is mag geen excuus zijn, maar is wellicht de reden van de lapsus). De VD ging als Vlaams Front van Democraten in Brussel, Leuven en enkele andere arrondissementen apart naar de kiezer bij de parlementsverkiezingen van 23 mei 1965. Het werd een catastrofe. Terwijl de VU forse vooruitgang boekte, haalde het Vlaams Front in het arrondissement Brussel waar Deconinck de Kamerlijst trok 0,79%. En dat was dan nog het minst slechte resultaat. Het was een onverwachte mokerslag. In het geïmpro-

¹ <https://wt.be/schrijven>.

viseerde hoofdkwartier van de VD zag een medestander De Coninck zitten: “roerloos, zwijgend, als versteend, als een dode”. Dat zijn anekdotes die je je lezer toch niet wil onthouden? Na het debacle werd over de VD niet veel meer gehoord. Aan het slot van het uitgebreide feitenrelaas stelt de auteur zich de vraag naar het waarom van de mislukte frontvorming tussen VU en VD. Politieke onhandigheid en zelfoverschatting van Deconinck en zijn kompanen, persoonlijke animositeit omwille van botsende persoonlijkheden en vooral ambities waren zonder twijfel belangrijke factoren. Maar onderliggend ging het om de clash tussen de vooruitstrevende maatschappijvisie van de VD en een conservatieve strekking die de VU strak aan de leiband hield. Voor vooruitstrevende standpunten die niet eens zo links waren, was het partijpolitieke Vlaams-nationalisme niet rijp.

Kevin Absillis zet zijn cursorische lectuur van Hendrik Conscience's oeuvre verder op zoek naar diens vermeende racistische mens- en wereldbeeld. In het tweede deel komen zes romans aan bod: *Jacob van Artvelde* (1849), *Simon Turchi of de Italianen te Antwerpen* (1859), *Houten Clara* (1850), *Geschiedenis van graef Hugo van Craenhove en van zynen vriend Abulfaragus*, *Over de schat van Felix Roobeek* (1878) en *Het wassen beeld* (1879). Het zijn verhalen waarin nogal wat vreemde delingen van divers allooi figureren of zelfs hoofdfiguur zijn. Als kind van zijn negentiende-eeuwse tijd debiteerde Conscience tal van culturele stereotypen met het Christelijke, blanke Europa als de norm. Het is niet moeilijk om die er met de kam van de postkoloniale theorie uit te halen. Het hoeft zelfs geen fijne kam te zijn. Maar evengoed schept Conscience positieve beelden over interculturaliteit, migratie en diversiteit en is hij vrij van de invloeden van het biologische racisme dat in de laatste jaren van zijn leven aan zijn opmars begon.

In de rubriek Erfgoed werpt historicus en archivaris van het Klein-Seminarie van Roeselare Johan Strobbe een licht op het dagboek van inspecteur-onderwijzer Alfons Claes (1904-1970), in het bezit van diens familie maar vrijgegeven voor historisch onderzoek. Het dagboek biedt een boeiende inkijk in het leven van zijn auteur en vooral in de toestand van het lager onderwijs van de plaatsen en regio's waar hij professioneel actief was tussen 1924 en 1960. Middenin deze periode viel de bezetting tijdens de Tweede Wereldoorlog waarover Claes heel wat heeft te melden en waarbij hij zijn politieke standpunten blootgeeft. Claes' familie koestert de *Historia familiae Claes* als een kostbaar bezit. De bewaring is verzekerd. Dat is helaas niet het geval voor vele andere familiearchieven waarin soms ook pareltjes verborgen zitten, maar waarvan de erven het belang niet kennen of waarderen. Vlaanderen beschikt nochtans over een dicht netwerk van archieven met bekwame archivariissen die graag bereid zijn familiearchieven op te halen en te bewaren voor de toekomst wat waard is bewaard te worden. Archiefpunt, het portaal van het netwerk private archieven biedt alle informatie.²

Bruno De Wever, hoofdredacteur

— 2 <https://archiefpunt.be/>